

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Čestětín

1938–1939

Inventář

EL NAD č.: 34

AP č.: 355

Mgr. Martina Matušková

Plasy 2018

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Seznam starostů obce a vývoj počtu obyvatel a domů v obci	8
Inventární seznam	9

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archiválií fondu Archiv obce Čestětín zpřístupňovaných tímto inventářem je Obecní úřad v Čestětíně/Gemeindeamt Čisotin, 1850–1945.

Čestětín (něm. Čisotin, Tchisotin) se nachází 5 km západně od Nečtin v nadmořské výšce 602 m na katastrálním území téhož jména o rozloze 326 ha. Název obce vznikl patrně odvozením z osobních jmen „Častobor“, „Častolov“, „Častovoj“ a jejich rodinných zkratk „Částa“, „Částek“ i delší „Česťata“.

V historických pramenech je poprvé Čestětín zmiňován roku 1381. Ve druhé polovině 14. století byla osada rozdělena mezi čtyři majitele – Levharta z Vidžína, Mikeše Mazance, Byčena a Zvěsta. Sjednotit ji pod správu jednoho držitele se podařilo až na počátku 15. století pánům z Vetlé, sídlícím na Vlkošově. Roku 1437 se Čestětín dostal k Prohořskému Hrádku, který drželi Caltové z Kamenné Hory a od roku 1464 páni z Gutštejna. Na počátku 16. století ves získal Jindřich z Plavna na Toužimi. Po 70 letech pod toužimskou správou se roku 1573 Čestětín dostal ke žlutickému panství Kokořovců. Roku 1626 jej koupil Vilém Vřesovec a natrvalo připojil ke statku Brložec na toužimském panství.

Správa nad vesnickým obyvatelstvem spočívala do roku 1848 v rukou vrchnosti, nejnižší správní instancí byl patrimoniální úřad. Zrušením poddanství vrchnostenská správa zanikla. Posledním patrimoniálním držitelem byl hrabě Alfréd, vévoda z Beaufort-Spontin. Na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849 se staly nejnižším správním článkem samostatné místní obce. Obec Čestětín v novém územněsprávním členění připadla do politického okresu Kralovice a soudního okresu Manětín v Plzeňském kraji. Pouze v letech 1855–1868 náležela pod tzv. „smíšený“ okresní úřad v Manětíně.

Na základě Stadionova prozatímního obecního zřízení (č. 170/1849 říšského zákoníku), následně podle rámcového říšského obecního zákona (č. 18/1862 ř. z.) a obecního zřízení a volebního řádu pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku) byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Na základě novely obecního zřízení a volebního řádu z roku 1919 (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.) bylo voleno devítičlenné obecní zastupitelstvo se čtyřletým (po roce 1933 šestiletým) funkčním obdobím. Zastupitelstvo ze svého středu volilo starostu a tříčlennou obecní radu.

O činnosti obecní samosprávy v Čestětíně a jejích představitelích se nedochovalo mnoho informací. Pouze v archivním fondu Okresní úřad Kralovice se objevuje zpráva o rezignaci starosty Antona Hohenbergera z 15. května 1926 kvůli pokročilému věku. V mimořádné volbě 24. ledna 1927 byl ve funkci nahrazen Antonem Bayerem, který svoji pozici obhájil i v řádných volbách do obecních zastupitelstev v listopadu 1927.

Při Obecním úřadu v Čestětíně byla ustavena čtyřčlenná finanční komise (povinná podle § 9 zákona č. 329/1921 Sb.), o činnosti dalších komisí nejsou doloženy žádné zprávy. Chybí také záznamy o činnosti zastupitelstva a zaměstnancích obce.

K nemovitému jmění obce patřil vedle pozemků a lesů i obecní dům čp. 8. V roce 1900 se obecní zastupitelstvo rozhodlo pro stavbu obecní kaple na návsi, zasvěcené sv. Janu a Pavlu, patronům povětrnosti. Kaple byla vysvěcena 13. října 1901 a obec se zavázala, že se bude o kapli starat na své náklady. Dnes již neexistuje, ve 2. polovině 20. století byla zbořena.

Z národnostního hlediska Čestětín náležel k obcím německým. V roce 1921 zde žilo ve 23 domech 136 obyvatel pouze německé národnosti.

Farním úřadem obec patřila do Dolního Jamného. Tam také děti docházely do německé obecné školy. Četnickou stanicí i poštovním úřadem Čestětín náležel k Nové Sázavě. Od 1. srpna 1922 připadl do nově zřízeného poštovního obvodu v Dolním Jamném. Poštovní dopravu nejprve zajišťoval dostavník, od 15. dubna 1931 jej nahradila autobusová linka Krsy – Dolní Jamné – Toužim. Nejbližší železniční stanice byly v Toužimi a ve Štědré. Do konce 19. století byl Čestětín spojen komunikačně jen cestami. Až roku 1897 obec prosadila výstavbu silnice ze středu vesnice přes Chudeč s vyústěním na státní silnici Plzeň – Karlovy Vary. Elektrifikace obce proběhla v roce 1939.

Po záboru českého pohraničí v říjnu 1938 se obec Čestětín stala součástí Říšské župy Sudety, náležela do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a spadala do působnosti landráta ve Žluticích. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 bylo s platností od 20. listopadu 1938 na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935.

Na základě ústavního dekretu prezidenta republiky o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění č. 18/1944 Ústředního věstníku československého a vládního nařízení o volbě a pravomoci národních výborů č. 4/1945 Sb. obecní úřady zanikly a byly nahrazeny místními národními výbory, v obcích s převážně německy mluvícím obyvatelstvem pak dočasně místními správními komisemi. Činnost Obecního úřadu v Čestětíně byla ukončena ustavením místní správní komise v roce 1945, jejím prvním předsedou se stal pravděpodobně Karel Kroft.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Čestětín tvoří archiválie vzniklé činností Obecního úřadu v Čestětíně, který fungoval od roku 1850 do roku 1945. Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány. Patrně byly uloženy v obecním domě čp. 8 v Čestětíně.

Ve dnech 15.–17. května 1956 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík odbornou prohlídku a skartaci písemností ve spisovně Místního národního výboru v Čestětíně a vybraný materiál převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo dodatečně v roce 1996 k datu 18. května 1956 pod číslem 970. Při archivní prohlídce bylo nalezeno velmi malé množství dokumentů. V protokolu sepsaném dne 18. května 1956 je uvedeno: „*Materiál starší až na nepatrné výjimky nalezen nebyl, neboť ten jednak již dříve sběru přidělen a jednak okupanty z II. světové války zničen, nebo jimi odvezen.*“

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Čestětín 1938–1939 obsahuje 2 úřední knihy o rozsahu 0,11 bm. V roce 1956 okresní archivář Jaroslav Vavřík po převzetí písemností na MNV v Čestětíně vybraný materiál obecního úřadu uspořádal. Současné pořádky a inventarizace proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) včetně dodatku platného od 15. července 2014 (č. j. SOAP/060-1300/2014) a Metodického pokynu archivní správy Ministerstva vnitra č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Přihlédnuto bylo rovněž k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

Během inventarizace nebyla provedena vnitřní skartace. Z dochovaných písemností není evidentní, jakým způsobem byly ukládány.

Archivní fond Archiv obce Čestětín se dochoval torzovitě. Obsahuje pouze dvě úřední knihy – pamětní knihu obce (inv. č. 1) a lesní hospodářský plán (inv. č. 2). Jazykem archiválií je němčina. V době zpracování fondu se písemnosti nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Pouze dvě dochované archiválie ve fondu Archiv obce Čestětín poskytují minimum informací o fungování Obecního úřadu v Čestětíně. Pamětní kniha obce sepsaná v lednu 1938 Ludwigem Trägerem, řídícím učitelem na trojtřídní obecné škole v Dolním Jamném, obsahuje především geografickou charakteristiku obce a její historii. Jsou zde popsány školní a farní záležitosti s výčtem dolnojamenských farářů od konce 17. století do 30. let 20. století. Velký prostor je věnován i popisu stavby obecní kaple v roce 1901. V pamětní knize nechybí ani zmínky o požárech v obci a založení sboru dobrovolných hasičů v roce 1903.

V. Záznam o uspořádání fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Čestětín 1938–1939 uspořádala a inventář sestavila Mgr. Martina Matušková v únoru 2017. Čistopis archivní pomůcky vypracovala v březnu 2018 Mgr. Martina Matušková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 8. 3. 2018

Mgr. Martina Matušková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Okresní úřad Kralovice (1855–1945(1948))*, inv. č. 319, sign. 3/49, kart. 29.

b) Tištěné prameny

Reichsgesetzblatt, 1849.

Reichsgesetzblatt, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. A 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1922 (částka 7., 28. 1.).

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří. *Paměť krajiny: soupis drobných památek manětínsko-nečtinského regionu*. Mariánská Týnice, 2006.

BUKAČOVÁ, I. – FÁK, J. a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Plzeň, 1997.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850–1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, s. 249–285.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. I. díl. Praha, 2006.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. II. díl. Praha, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

CHYTIL, Alois. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1930.

KOČKA, Václav. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

Kolektiv autorů. *Heimatbuch des Kreises Luditz*. München, 1971.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha, 1954.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava, 2008.

TRÄGER, Gertrud. *Denkmäler im Egerland: Kreis Luditz*. Eichstätt, 1993.

ZETEK, František J. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

Seznam použitých zkratek

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
bm	běžný metr
čp.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
MV	ministerstvo vnitra
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
ukn	úřední kniha

Seznam starostů obce Čestětín a vývoj počtu obyvatel a domů v obci

Seznam starostů obce

Josef Marsch	1901
Franz Patzina	1904–1919
Anton Hohenberger	1919–1926
Anton Bayer	1927–1932
Leonhard Ambrosch	1932–1938
Alois Patzina	1938–?

Vývoj počtu obyvatel a domů v obci Čestětín

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950
Obec Čestětín								
Obyvatel	139	143	141	151	147	136	119	59
Domů	20	23	23	23	23	23	23	23

Inventární seznam

Inv.č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jedn. č.
--------	-------	---------------	--------------

I. Knihy

1	Pamětní kniha obce	1938	ukn 1
2	Lesní hospodářský plán	1939	ukn 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Čestětín
Značka archivního fondu:	AO Čestětín
Časové rozmezí:	1938–1939
Počet evidenčních jednotek:	2 (2 úřední knihy)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v bm:	0,11
Stav ke dni:	8. 3. 2018
Zpracovatelka archivního fondu	Mgr. Martina Matušková
Zpracovatelka archivní pomůcky:	Mgr. Martina Matušková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Mgr. Martina Matušková
	dne 8. 3. 2018 – čj. SOAP/060-80/2018